

5. јул 2019.

Лукавство неолибералног ума: Кредити уместо плата

Иако је тешко доћи до тачних података, разне делокализације и измештања активности домаћих фирми у земље са ниским трошковима производње довели су у развијеним земљама до губитка радних места и смањења куповне моћи радника. Следећи удар на свет рада биће последица развоја технологије, посебно аутоматизације, теле-роботике и теле-присутности (већ се увелико говори о гашењу готово половине свих радних места (47%) у САД, 35% у Великој Британији и 49% у Јапану). Какав ће утицај на тражњу, корпоративне профите и привреду у целини имати то што ће многи потрошачи изгубити посао или се суочити са смањењем плата, пита се у својој студији професор Серђо Фокарди.

«Опште је мишљење да ће тежња ка повећању профита кроз стално смањење трошкова за радну снагу довести до смањење куповне моћи радника и пада продаја/зарада корпорација и њихових акционара. Али, насупрот схватању Хенри Форда, који је наводно заговарао добре плате као услов повећане тражње за аутомобилима сопствене фирме, капитал сасвим може да профитира и при смањеним издацима за рад.

Капиталистичке привреде су подељене. Један сегмент чине они који живе од плата, и други капиталисти – власници средстава за производњу и дистрибуцију који живе од дивиденди и ренти. Опште је познато да се јаз у приходима између ова два сегмента у протеклих тридесет година продубио - удео плата у бруто друштвеном производу (БДП) је смањен, а удео профита повећан. Како је то утицало на потрошњу? Одговорило се повећаним задуживањем радника. Бројке из ОЕЦД-а показују да је удео потрошње који се финансира из плата, у девет водећих земаља земаља Г20 опао са 65 одсто у раним 1970-им, на 56 одсто у 2012.

Банка Енглеске је недавно зазвонила на узбуну јер је у Великој Британији дуг домаћинстава достигао 1800 милијарди фунти, уз додатних 213 милијарди фунти у неосигураним дуговима (као што је, на пример, дуг на кредитним картицама) и велика нелегална зеленашка задуживања. У САД је дуг потрошача намењен финансирању школовања и куповини аутомобила близу 3000 милијарди долара!

Очигледно је да капиталисти могу смањивати издатке за радну снагу и притом не осећати последице смањења тражње. Зајмови које радници добијају омогућавају наставак потрошње, а фирмама повећање профита - уз истовремено смањивање плата. Лоша страна овог процеса је што су људи који живе од плата све задуженији. Уз стагнирајуће плате и растућу незапосленост, ново задуживање је неодрживо и, сем ако не буде помоћи «са стране», нова криза је све вероватнија. Идеја да је раст корпоративних профита у складу са општим добром представља, дакле, очигледну заблуду.

Уколико се не предузму одређене противмере, друштва и привреде утемељене на предузимачкој трци за зарадом наставиће да профите повећавају смањењем издатака за радну снагу. Данас многи говоре о томе да се проблем растуће незапослености или недовољне запослености може решити увођењем «Гарантованог основног прихода». То је, међутим, замка јер се његовим увођењем не решава горе поменути основни друштвени проблем – и тај приход је, као и потрошачки дуг, на дуже стазе неодржив.

У демократском друштву које добро функционише, држава је дужна да се стара о добробити својих грађана. Она мора обезбедити равнотежу моћи послодаваца и радника, као и послодаваца и потрошача – слабијој страни (радницима и потрошачима) мора се обезбедити моћ неопходна за одбрану њихових интереса. Потребно нам је ново, заједничко схватање о томе шта је добро друштво: профит не може бити једина друштвена вредност».